

COSUN

MAGAZINE

03
2015

AKKOORD OP NIEUW SUIKERSYSTEEM

4

6

Trage start
bieten

8

Cosun op
koers

11

Cosun steunt
brancheorganisatie

INDEX

Van de voorzitter	3
Ledenraad akkoord met invulling suikersysteem.....	4
Trage start	6
Cosun op koers.....	8
Uitkeringen in 2015	9
Cosun steunt brancheorganisatie akkerbouw	11
IRS-informatie	12
Kort Nieuws.....	16

CONTACT

Cosun, redactieadres

Postbus 3411, 4800 MG Breda
076-5303307
secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Suiker Unie centraal agrarische dienst

Postbus 100, 4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischedienst@suikerunie.com
www.cosunleden.nl
Voor adressen agrarische dienst in de regio zie: www.cosunleden.nl

COLOFON

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS en Engel Lameijer

Foto omslag

Bieten later gesloten dan normaal

Basisontwerp

Koenders Design

Opmaak en druk

SMG-groep, Hasselt

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2015

DUURZAAMHEID- VERSLAG SUIKER UNIE

Het onlangs verschenen duurzaamheidsverslag 'Natuurlijk duurzaam 2014' van Suiker Unie gaat uitgebreid in op de nieuwe teeltambitie 1890. In het verslag staan kengetallen over verwerkte bieten, het suikerpercentage, water- en energieverbruik, ziekteverzuim en verdere wetenswaardigheden. Harry Visser, districtshoofd agrarische dienst in Drenthe en Zuidoost-Friesland, gaat in het kader van TOPteelt in op het terugdringen van bladschimmels. Het verslag staat op www.suikerunie.nl/duurzaamheid.

START NIEUWBOUW INNOVATIECENTRUM

Op 13 mei is in Dinteloord officieel de bouw van het nieuwe Cosun innovatiecentrum gestart. Volgens plan wordt de nieuwbouw in het tweede kwartaal van 2016 in gebruik genomen. Het innovatiecentrum verrijst op het bedrijventerrein Nieuw Prinsenland, naast de fabriek van Suiker Unie. In de toekomst vestigen zich er meer bedrijven uit de agro- en voedingsmiddelenindustrie.

De voorzitter en de vicevoorzitter slaan samen de eerste paal

COSUN MVO-VERSLAG 2014 ONLINE

Wie meer wil weten over de resultaten van Cosun op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) kan terecht op www.cosun-jaarverslag.nl. Het MVO-verslag is themagewijs te raadplegen of als pdf te downloaden.

COÖPERATIEVE KRACHT

Dirk de Lugt
Voorzitter

De ledenraad heeft op 27 mei tijdens de algemene jaarvergadering van onze coöperatie de jaarcijfers over 2014 formeel vastgesteld en de raad van beheer en de raad van toezicht decharge verleend voor hun bestuur en hun toezicht daarop. De ledenraad nam die dag ook afscheid van Hans Megens die dertien jaar als extern lid van de raad van beheer heeft bijgedragen aan het bestuur van Cosun. De ledenraad heeft Sander Wijkstra benoemd als zijn opvolger. Elders in dit blad leest u meer over de afgelopen jaarvergadering.

Op koers

De afgelopen maanden is de in 2012

vastgestelde strategie beoordeeld in het licht van de ontwikkelingen in de wijde wereld om ons heen. De uitgangspunten waarop onze lange termijn doelstellingen zijn vastgesteld, zijn getoetst aan actuele ontwikkelingen. Denk aan de olieprijs en uiteraard de ontwikkeling van de suikerprijzen op de wereldmarkt en in Europa. Ondanks de forse daling van de suikerprijs die zich eerder dan wij hebben voorzien heeft voorgedaan, is de conclusie dat de strategie van Cosun

industrie, zeker nu de bescherming van de marktordening wegvalt. Ze moeten voortaan met de suikerfabrikanten onderhandelen over de leveringsvoorwaarden en de bietenprijs, zonder een prijsgarantie vanuit Brussel. CIBE zet zich in voor voldoende prijsinformatie en markttransparantie voor de telers. Op zo'n moment realiseer ik mij ten volle hoe uitzonderlijk de positie van de Nederlandse bietentelers is. Wij zijn volledig eigenaar van de onderneming

Vertrouwen in strategie

op wat accentverschillen na ongewijzigd kan blijven.

Alle onderdelen van Cosun hebben een dergelijke tussentijdse toetsing gedaan om vast te stellen of de eerder ingezette koers nog steeds de juiste is. De conclusie is dat ondanks prijschommelingen in de markten voor agrarische producten de gestelde doelen haalbaar moeten zijn. Deze doelstellingen moeten uiteindelijk bijdragen aan het in stand houden van een rendabele bietenteelt op de lange termijn. Zowel de raad van toezicht als de raad van beheer heeft zijn vertrouwen uitgesproken in de concernstrategie en in de conerndirectie voor een succesvolle uitvoering.

Uitzonderlijk

Begin juni heeft de Europese organisatie van suikerbietentelers (CIBE) haar driejaarlijks congres gehouden in Berlijn. Ook hier stonden de ontwikkelingen op de wereldmarkt voor suiker op de agenda en is veel aandacht besteed aan het einde van de suikermarktordening in 2017.

Veel telers in Europa maken zich zorgen over hun positie ten opzichte van de

die onze bieten verwerkt en de suiker verkoopt. Niet overal is dat zo. We mogen onze voorvaders dankbaar zijn dat zij ooit het initiatief hiertoe genomen hebben en dat de generaties die ons zijn voorgegaan, altijd hieraan hebben vastgehouden. Dit heeft de Nederlandse bietenteelt een enorme voorsprong gegeven. De gedeelde belangen binnen de coöperatie heeft ertoe bijgedragen dat zij over eigen, uiterst efficiënte suikerfabrieken beschikt. En dat we als telers de afgelopen drie jaren de hoogste witsuikeropbrengst in Europa hebben kunnen realiseren.

Stimulans

Successen uit het verleden bieden weliswaar geen garantie voor de toekomst maar sterken ons wel om de komende turbulente jaren met vertrouwen tegemoet te zien. Wat niet wil zeggen dat we nu achterover kunnen gaan leunen. Onze goede uitgangspositie is juist een stimulans om onze verantwoordelijkheid te nemen en ook de komende jaren een prima prestatie te leveren. Ik weet zeker dat ik daarbij ook op u, collega-bietentelers, kan rekenen.

LEDENRAAD AKKOORD MET INVULLING SUIKERSYSTEEM

In de ledenraad van 27 mei zijn de jaarcijfers van Cosun vastgesteld. De raad ging akkoord met de voorstellen van de raad van beheer voor een nadere invulling van het nieuwe suikersysteem en met de verkiezingsprocedure en het profiel voor leden van de raad van beheer.

Financieel directeur Tine van de Werken kon haar toelichting kort houden. De verschillen tussen de definitieve cijfers en de voorlopige van februari waren klein. Gezien de goedkeuring van de accountant en het positief advies van de raad van toezicht, stelde de ledenraad de jaarcijfers ongewijzigd vast. Mevrouw Van de Werken besprak ook de resultaten in de eerste vier maanden van 2015. Het resultaat van Suiker Unie in de eerste vier maanden kwam iets hoger uit dan eerder ingeschat, maar veel lager dan vorig jaar. De laatste maanden zijn de suikerprijzen niet meer gedaald, maar stijgen doen ze ook niet. Dat is geen goede uitgangspositie voor de prijs voor 2017.

De resultaten van de niet-suikerbedrijven liggen ongeveer op het niveau van vorig jaar.

Over de activiteiten in New Business werd de ledenraad bijgepraat door directeur Gert de Raaff. Algemeen directeur Robert Smith gaf een update van de strategie (zie het interview hierover op pagina 8).

Verkiezing raad van beheer

In de februarivergadering van de ledenraad was al gediscussieerd over de verkiezingsprocedure voor leden van de raad van beheer. Dit naar aanleiding van een verzoek hiertoe van de kring Zeeland. De conclusie was toen dat de procedure niet gewijzigd hoeft te worden, maar

wel goed moet worden nageleefd. In de meivergadering is afzonderlijk gesproken over het vanuit de ledenraad geopperde voorstel om bij de verkiezing van een lid van de raad van beheer een tweede meerderheidsnorm te hanteren. Als een lid van de raad van beheer met minimaal tweede meerderheid verkozen moet worden, is dat een garantie voor voldoende draagvlak. Na discussie hierover bleek dat er in de ledenraad geen meerderheid voor deze aanpassing was.

Op basis van suggesties vanuit de ledenraad heeft de raad van beheer vervolgens een voorstel gedaan voor aanpassing van het profiel voor leden van de raad van beheer. Deze voorstellen zijn door de le-

denraad geaccepteerd. Gezien de leeftijd van de huidige leden is het belangrijk voor Cosun dat er verjonging komt in de raad van beheer.

Op een aantal punten wordt het profiel aangevuld. Voor de 'boerenleden' van de raad van beheer is het belangrijk dat ze "met twee voeten in de klei staan" en een goed contact hebben met de praktijk. Verder mag er geen belangenverstrengeling zijn tussen het lidmaatschap en andere functies die een bestuurder bekleedt. De kwaliteit van de leden van de raad staat voorop, maar een regionale spreiding is wel gewenst. Tenslotte zal een Verklaring Omtrent het Gedrag als algemeen punt worden opgenomen.

Suikersysteem 2017

In de kringvergaderingen in februari zijn de voorstellen besproken voor het nieuwe suikersysteem dat in 2017 van kracht zou

Voorzitter Dirk de Lugt

moeten worden. Op de jaarvergadering is gesproken over enkele details van de overgang van het huidige naar het nieuwe systeem. Onderdeel van de plannen is een verhoging van de standaardkwaliteit

van de bieten. De standaard voor de winbaarheidsindex stijgt van 87 naar 91 en die voor het suikergehalte van 16 naar 17%. Vanuit de leden kwam hierop de reactie dat dit nadelig is voor vroegleveranciers. Het suikergehalte van hun bieten is lager dan gemiddeld vanwege het vroege levertijdstip. De aanpassing in de kwaliteitsverrekening werkt voor hen negatief uit. De raad van beheer erkent dit. De ledenraad kreeg de toezegging dat hiermee in de vaststelling van de vroege premies rekening zal worden gehouden. Vanaf 2017 is de quotering geen belemmering meer voor groei van de suikerproductie. De ledenraad is van mening dat dit niet moet leiden tot een uitbreiding van de ledenraad. De huidige omvang van 61 leden zou ook na 2017 gehandhaafd moeten worden.

Jan Willem van Roessel

Sander Wijkstra

SANDER WIJKSTRA LID RAAD VAN BEHEER

De ledenraad heeft op 27 mei Sander Wijkstra (63 jaar) benoemd tot extern lid van de raad van beheer. Hij volgt Hans Megens op. Wijkstra heeft nationale en internationale ervaring in finance and control, voornamelijk bij DSM. Hij is zelfstandig management consultant en interim manager. Hij adviseert ondermeer bij fusie- en overnameprocessen van middelgrote (voornamelijk familie) bedrijven. Sander Wijkstra is tevens lid van de raad van commissarissen bij de CNB (Coöperatieve Nederlandse Bloembollencentrale) te Lisse.

Jan Voncken werd herkozen als lid van de raad van beheer en Biense Visser als lid van de raad van toezicht.

Hans Megens

Hans Megens was statutair aftredend vanwege het bereiken van de maximumleeftijd (70). Megens, dertien jaar financiële expert in de raad, was ondermeer voorzitter van het Cosun pensioenfonds en begeleider van de jongerenraad. Onlangs nog was hij docent van de finance cursus voor de ledenraad. Met zijn kennis en ervaring, opgedaan bij onder andere Avebe en de Rabobank, en zijn scherpe geest is hij de afgelopen jaren van grote waarde geweest voor Cosun.

TRAGE START

De telers ontvangen binnenkort de voorlopige indeling voor de nieuwe campagne. Het areaal komt dit jaar uit op 59.000 hectare. De tijdelijke zaaionderbreking van twee weken heeft gezorgd voor flinke groeiverschillen. De gemiddelde zaaidatum van 3 april is normaal. Ongeveer 4% is overgezaaid, vooral door korstvorming en vorst.

De eerste bieten zijn begin maart gezaaid. Dat is weliswaar later dan vorig jaar, maar de omstandigheden waren aanzienlijk beter. In veel gevallen kon op kleigrond het zaaibed in één werkgang worden klaargelegd.

Verslemping

Rond 25 maart kregen we in heel Nederland te maken met grote hoeveelheden neerslag. Op dat moment was circa 50% ingezaaid, voornamelijk in het zuidwesten. Het tweede deel is na 10 april gezaaid, waardoor de gemiddelde zaaidatum uitkwam op 3 april.

Door de neerslag zijn vooral op percelen waar kort tevoren was gezaaid, problemen ontstaan door korstvorming. Bij 63% van de overzaai was een te laag plantenaantal door de korst de oorzaak. Een pas gemaakt zaaibed is veel gevoeliger voor verslemping dan een bed dat enkele dagen heeft gelegen en is opgedroogd. Zorgen voor voldoende kalk en meer organische stof verminderen de kans op verslempen. Het onderwerp organische stof krijgt in dit jaar van de bodem ook bij Suiker Unie extra aandacht. In het registratie- en adviesprogramma Unitip wordt dit jaar een organische stofbalans opgenomen. Uit ervaringen blijkt namelijk, dat er voor de bietenteelt in de rotatie van gewassen grote verschillen zijn in de balans tussen aanvoer en afbraak.

Links zaaidatum 20 april, rechts 20 maart

Behalve door korstvorming, is ook door een stevige nachtvorst ruim 600 hectare overgezaaid, vooral in het noordoosten. De overzaai van in totaal bijna 2.400 hectare heeft de gemiddelde zaaidatum één dag verlaat. In gebieden waar veel is overgezaaid, zijn ook niet overgezaaide percelen met een matig plantenbestand. 40.000 planten is niet ideaal, maar het loont niet om over te zaaien.

Opbrengstverwachting

Het aantal zonne-uren is tot op heden niet beperkend. Maar in de beginontwikkeling, tot het sluiten van het gewas, is de temperatuur bepalender. Het groeimodel voor suikerbieten geeft aan dat de relatief koude meimaand de ontwikkeling heeft vertraagd. Begin mei gingen we nog uit van een gemiddelde opbrengst van bijna 14 ton suiker. Nu is dat zo'n 700 kg lager.

De verschillen tussen noordoost en zuidwest zullen groter zijn dan voorheen. In het noorden is gemiddeld drie weken later gezaaid. In Zuidwest-Nederland zijn de bieten gemiddeld rond 22 maart gezaaid, in het noordoosten 11 april. Het groeimodel geeft aan dat een dergelijk verschil een opbrengsteffect heeft van 1 tot 1,5 ton suiker per hectare.

Campagne in voorbereiding

De agrarische dienst heeft inmiddels de leveringswensen en de ligplaatsen voor de komende campagne geïnventariseerd. Dit jaar was er, door de doorgeschoven suiker, extra aandacht voor de precieze omvang van het areaal. Gingen we aanvankelijk uit van een kleine 61.000 hectare, uiteindelijk werd dat 59.000 hectare.

De voorlopige leveringsplanning is eind juni verzonden. Bij de huidige verwachte opbrengst zal de campagne ruim 13 weken duren. Die zal niet eerder beginnen dan eind september.

Voedselveiligheidscertificaat

Om de beste teeltresultaten te halen is het belangrijk het gewas gedurende het seizoen goed te volgen en op tijd de juiste maatregelen te nemen. Een van de belangrijkste aandachtspunten vanaf nu is bladschimmel. Ook dit jaar zullen er in alle regio's veldbijeenkomsten worden gehouden waar dit onderwerp, naast andere aspecten van de teelt, wordt besproken.

Unitip-teeltregistratie en advies levert sinds jaar en dag een goede ondersteuning om te leren wat beter kan. De praktijk leert dat telers die hieraan meedoen per hectare zo'n 200 euro meer overhouden dan zij die niet meedoen.

Met Unitip kan de teler bovendien eenvoudig voldoen aan de

verplichte registratie voor het voedselveiligheidscertificaat. Het teeltverslag bevat alle benodigde informatie voor de controle hiervoor.

Gewasbeschermingsmonitor

De overheid heeft de gewasbeschermingsmonitor ingesteld ter vervanging van het gewasbeschermingsplan. Het doel is bevordering en borging van de geïntegreerde gewasbescherming. Naast registratie van het gebruik van middelen, ligt de nadruk op maatregelen die de ziektedruk beperken, zoals het gebruik van resistente rassen, de vruchtwisseling en mechanische onkruidbestrijding. Ook is het beperken van emissies een aandachtspunt. Daarnaast moet de teelt worden geëvalueerd om zaken te verbeteren. Via Unitip kan een teler voldoen aan bovenstaande verplichtingen. Een reden temeer om er direct mee te beginnen.

Pieter Brooijmans

BIETENPREMIE VELDLEEUWERIK-TELERS

De premie voor deelnemers aan Veldleeuwerik en Unitip is door de raad van beheer vastgesteld op 200 euro per bedrijf. De premie is gelijk aan die in 2014. De hectarepremie (25 euro) is vervallen. Te weinig afnemers willen voor de duurzame Veldleeuweriksuiker een meerprijs betalen. De meeste afnemers blijken meer gefocust op een lagere prijs dan op bekrachtiging van verduurzaming van hun inkoop via Veldleeuwerikproducten. Cosun handhaaft de bedrijfspremie, omdat zij verduurzaming wil blijven stimuleren en omdat Suiker Unie ook via haar eigen Van Gilse-merk Veldleeuweriksuiker levert.

Overzaai en gemiddelde zaaidatum per teeltgebied

IRS-gebieden	Overzaai in ha	Gemiddelde Zaaidatum 2015
Zeeuws-Vlaanderen	36	21 maart
Zeeuwse Eilanden	104	22 maart
West-Brabant	71	25 maart
Holland	216	30 maart
Flevoland	91	24 maart
Noordoostpolder	175	6 april
Noordelijke klei	972	5 april
Noordelijke zand	62	11 april
Noordelijke dal/veen	423	11 april
Gelderland	42	5 april
Oost-Brabant	105	12 april
Limburg	61	11 april
Totaal	2.358	3 april

A large portrait of two men, Dirk de Lugt and Robert Smith, occupies the left side of the page. Dirk de Lugt is in the background, wearing a light blue shirt and a grey jacket, smiling. Robert Smith is in the foreground, wearing a dark suit, a white shirt, and a blue striped tie, looking directly at the camera with a serious expression.

COSUN OP KOERS

De snel veranderende marktomstandigheden zijn aanleiding geweest nog eens kritisch te kijken naar de strategie voor de komende jaren. Enkele accentverschillen daargelaten blijft de koers ongewijzigd, aldus voorzitter Dirk de Lugt en Robert Smith, de voorzitter van de conserndirectie. Cosun wil nog steeds winstgevende omzetgroei.

De strategische koers die in 2012 is uitgezet, was aan een vroegtijdige herijking toe. "De markt is in de afgelopen drie jaar sterker gaan fluctueren dan destijds voorzien. De suikerprijzen zijn sterker gaan dalen dan verwacht. Ook de kapitaalmarkt heeft zich anders ontwikkeld. Gelijktijdig voeren wij meerjarige investeringsplannen uit. We hebben ons daarom afgevraagd of de uitgangspunten nog geldig zijn. Kunnen we de plannen uit 2012 nog ten uitvoer brengen? Dat blijkt zo te zijn. Voor suiker en voor de andere productgroepen", vertelt Dirk de Lugt.

"De belangrijkste conclusie is dat we de plannen nog steeds kunnen uitvoeren, ook onder minder gunstige omstandigheden. De lage suikerprijzen geven ons minder financiële mogelijkheden, maar ze brengen de uitvoering niet in gevaar", aldus Robert Smith.

Accentverschillen

De ambitie in 2012 was een verhoging van de winstgevendheid door een verdubbeling van de omzet in 2022. Dit realiseren via acquisities blijkt in de huidige marktomstandigheden moeilijker dan destijds ingeschat. De verwachtingen zijn dan ook bijgesteld. "De afgelopen jaren is de autonome groei bij de Cosun-bedrijven belangrijker geweest dan de groei door overnames", benadrukt Smith. De komende jaren zal dat niet anders

zijn, verwacht hij. Dirk de Lugt: "Je kunt ook groeien door het beter te doen dan de markt. Sensus bijvoorbeeld weet in de inulinemarkt te groeien door de ontwikkeling van innovatieve toepassingen." De vooruitzichten voor autonome groei zijn goed. De inulinemarkt is in ontwikkeling. De afzetmarkten voor suiker en aardappelproducten groeien.

Leidend principe

Autonome groei is ook in suiker het leidend principe. Dirk de Lugt: "Suiker Unie is in Europa met een marktaandeel van 7 procent een relatief kleine speler. Toch is Suiker Unie gegroeid. Omdat het een betrouwbare partner is. Suiker Unie is groot genoeg om haar markten te beleveren. Je kunt dan wel suikerbedrijven willen overnemen, maar als je vervolgens je suiker niet meer kwijtraakt, ben je verder van huis. Het gaat Cosun om het behoud van een rendabele bietenteelt in Nederland. We zijn een coöperatie van Nederlandse telers. Dat zijn de kapitaalverschaffers. We hebben nu een positie in de markt die voldoende garantie geeft om in die markt te blijven. De strategie is erop gericht de stabiliteit en de continuïteit van de coöperatie te waarborgen. We willen ook over tien jaar nog een winstgevende coöperatie zijn."

Robert Smith vult aan: "Overnames zijn alleen zinvol als ze bijdragen aan de winst. Het moet rendabele groei opleveren."

Goed gedaan

Cosun heeft het in de gegeven omstandigheden tot nog toe goed gedaan, benadrukt De Lugt. Terwijl bij vele Europese suikerbedrijven het afgelopen jaar de bedrijfsresultaten en de bietenprijs flink onderuit zijn gegaan, liet Cosun een prima resultaat zien. De

aanpassing van de suikerfabrieken, nodig om vanaf 2017 de concurrentieslag aan te kunnen, loopt volgens plan. Vergroting van de verwerkingscapaciteit, meer efficiëntie, lagere productkosten, innovatie, de verwaarding van reststromen en flexibilisering van de verwerking (diksap bijvoorbeeld) moeten ervoor zorgen dat Cosun ook in de toekomst zijn marktpositie kan behouden. En daarmee dus ook de bietenteelt rendabel kan houden.

Dirk de Lugt: "Cosun moet zorgen voor optimale afzetmogelijkheden. Ons hoofddoel is rendement uit de bietenteelt." Met de sterkere fluctuaties in de bietenprijs als nieuwe realiteit en de niet-suikeractiviteiten als toegevoegde waarde voor het eindresultaat. "Die volatilititeit zal niet meer verdwijnen", verzekert Smith.

Voor Cosun als geheel geldt een rendementsdoelstelling van 14 procent op het geïnvesteerd kapitaal. Het rendementsdoel verschilt per dochterbedrijf. Ook daarin is de strategie bijgesteld.

Dirk de Lugt: "Cosun is in staat ook op het moment dat het slecht is, toch een goed resultaat te behalen. Met deze portfolio hebben

we de beste kans dat te blijven realiseren. De coherentie maakt dat we een robuust bedrijf zijn."

Hogere rendementen

Robert Smith: "Door de openstelling van de Europese suikermarkt moet je nu al alle concurrenten aankunnen. In andere delen van de wereld is die markt politiek afgeschermd. Dat kan tot onevenwichtigheden in de markt leiden, maar voor de langere termijn zijn wij positief. Weliswaar zullen de prijzen sterk blijven fluctueren, maar het zullen gemiddeld goede rendementen worden."

Dirk de Lugt: "We verwachten een areaaluitbreiding, want hogere opbrengsten per hectare zijn niet toereikend voor de gewenste groei. We willen het bietenareaal in kleine stapjes laten toenemen en rietsuiker vervangen door bietsuiker om die autonome groei te realiseren."

Ton Schönwetter

UITKERINGEN IN 2015

De ledenraad heeft op 27 mei de jaarcijfers van 2014 vastgesteld. Op basis hiervan kunnen de uitkeringsbedragen voor de uitkeringsregelingen berekend worden. De regelingen zijn gebaseerd op het resultaat van de coöperatie in de laatste drie boekjaren.

Cosun behaalde in 2014 een iets beter resultaat dan in 2011. Er werden zeer veel bieten verwerkt. Gevolg is dat de uitkeringsbedragen in het kader van de BBU-regeling (gebaseerd op aandelen) wat stijgen en de bedragen voor de UB-regeling bijna gelijk blijven. De definitieve bedragen zijn gelijk aan de voorlopige bedragen die gecommuniceerd zijn met de leden die dit jaar in aanmerking komen voor een UB-uitkering.

Gemiddelde winst

Cosun kent twee soorten uitkering: de Bedrijfsbeëindigingsuitkering (BBU) en de Uitkeringsregeling Bietenleveringen (UB). Vanaf 2000 geldt de UB-regeling die gebaseerd is op de geleverde tonnen standardsuikerbieten (suikerbieten met

16% suiker). Deze regeling voorziet in een uitkering bij bedrijfsbeëindiging of na minimaal vijftien jaar leveren. Alle leden die in 2000 al lid waren, hebben daarom dit voorjaar de gelegenheid gekregen een UB-uitkering aan te vragen. Voor CSM-telers die in 2007 zijn toegetreden, gelden speciale voorwaarden. Deze houden onder andere in dat zij al na tien jaar, in 2016, een UB-uitkering kun-

nen krijgen. Ditzelfde is van toepassing voor leden die rechten hebben overgenomen van oud-CSM-telers. De BBU geldt alleen voor aandelen die zijn uitgegeven tot en met 1999. De BBU wordt uitbetaald bij bedrijfsbeëindiging of na dertig jaar. Ook worden 'oude rechten' in het kader van de BBU uitgekeerd bij het aanvragen van een uitkering op basis van de eerder genoemde UB-regeling.

boekjaar	aandelen per 31/12	verwerkte tonnen biet 16%	coöperatief resultaat (mln. euro)
2012	156.526	6.179.105	125,9
2013	156.303	6.122.256	103,1
2014	155.578	7.149.360	68,2
totaal 2012-2014	468.407	19.450.721	297,2

Berekening:

BBU: 297,2 mln./468.407: € 634,49 gemiddelde winst per aandeel (was: € 600,81).

UB: 297,2 mln./ 19.450.721: € 15,28 gemiddelde winst per ton biet bij 16% (was: € 15,25).

De hoogte van de uitkering is afhankelijk van de gemiddelde winst per aandeel en per ton standaardsuikerbieten (bij 16%) in de laatste drie boekjaren. Dit bedrag wordt vermenigvuldigd met een factor die afhankelijk is van de ouderdom van de aandelen, dan wel het aantal jaren dat bieten is geleverd.

De basisgegevens voor de berekening staan in de tabel.

UB-uitkering

De uitkering voor de vanaf 2000 geleverde suikerbieten is gebaseerd op de gemiddeld geleverde hoeveelheid standaardbieten (geleverde bieten omgerekend naar 16% suiker) in de campagnes 2000-2014. De gemiddelde hoeveelheid standaardsuikerbieten wordt vermenigvuldigd met de toe te kennen factor en de berekende gemiddelde winst (€ 15,28) per ton standaardsuikerbieten.

Voor de leden die in 1999 al lid waren van de coöperatie gelden de overgangsfactoren uit het UB-reglement. Als in 2015 een UB-uitkering wordt aangevraagd, geldt voor hen de factor 3,75 behorende bij levering gedurende vijftien campagnes. Voor degenen die lid geworden zijn vanaf boekjaar 2000 gelden de gewone factoren. Deze zijn lager (na vijftien jaar leveren is de factor in dit geval 3,50). De UB-uitkering aanvragen na vijftien jaar aaneengesloten bieten leveren kan, maar is niet verplicht. De UB-regeling komt na uiterlijk dertig jaar tot een uitkering. Het lid kan dus zelf een passend uitkeringsmoment kiezen. De berekeningsfactor voor de uitkering loopt bij een uitstel verder op, maar het uit te keren bedrag kan per saldo toch lager uitkomen, omdat de uitkering mede gebaseerd wordt op het resultaat van Cosun in de drie voorgaande jaren. Aangezien Cosun enkele topjaren achter de rug heeft, is de kans groot dat de uitkering in de komende jaren lager zal zijn. Dit jaar hebben bijna alle ruim 4.500 leden die een UB-uitkering konden aanvragen, dit ook gedaan.

Tabel: BBU-uitkering

Boekjaar aandeel	Factor	Uitkeringswaarde aandeel (inclusief nominaal bedrag € 45,40)
1986	4	€ 2.583,36

Voor de volledige tabel zie: www.cosunleden.nl

Tabel: UB-uitkering

Uitkering UB 2015 (op basis gemiddelde levering in tonnen bij 16%)		
Basisbedrag per ton € 15,28		
Aantal campagnes geleverd	UB-factor	Uitkeringsbedrag per ton in 2015
3	0,55	€ 8,40
4	0,75	€ 11,46
5	1	€ 15,28
6	1,25	€ 19,10
7	1,5	€ 22,92
8	1,75	€ 26,74
9	2	€ 30,56
10	2,25	€ 34,38
11	2,5	€ 38,20
12	2,75	€ 42,02
13	3	€ 45,84
14	3,25	€ 49,66
15	3,5	€ 53,48
Uitkering overgangsregeling in 2015		
Aantal campagnes geleverd	UB-factor	Uitkeringsbedrag per ton in 2015
15	3,75	€ 57,30

BBU-uitkering

De uitkeringswaarde van de in boekjaar 2015 ingeleverde aandelen wordt berekend aan de hand van de gemiddelde winst per aandeel en de toegekende factor (zie de tabel). Deze factor is vastgelegd per 31 december 1999, omdat daarna de BBU-regeling vervangen is door de UB-regeling. Op aandelen die vanaf 2000 zijn uitgegeven, wordt daarom geen BBU-recht meer opgebouwd. Bij inlevering van deze aandelen wordt het aankoopbedrag van € 181,50 uitbetaald (of het reeds betaalde bedrag indien de aandelen nog niet geheel zijn afgelost).

Ieder jaar vindt omwisseling plaats van dertig jaar oude aandelen. Hierdoor zijn er geen aandelen die ouder zijn dan boekjaar 1986.

Alle leden die een UB-uitkering aanvragen, krijgen ook een BBU-uitkering, als ze aandelen hebben van voor 2000. De oude worden omgewisseld in aandelen van boekjaar 2015. Voor de nieuwe geldt de

normale aflossingsregeling.

Een klein aantal leden heeft aandelen van 1986, maar vraagt geen UB-uitkering aan. Bij deze telers worden de aandelen uit 1986 dit jaar omgewisseld en uitgekeerd. Alle rechten op basis van de BBU-regeling worden uiterlijk in 2017 uitgekeerd.

Uitbetaling

Leden die hun aandelen hebben ingeleverd of een UB-uitkering hebben aangevraagd, hebben de uitkering onlangs ontvangen. Ook leden die in de loop van 2015 hun bedrijf alsnog beëindigen, komen dit jaar nog in aanmerking voor een uitkering. De raad van beheer beoordeelt of er sprake is van een bedrijfsbeëindiging. Om nog voor boekjaar 2015 te kunnen worden geaccepteerd, moet de opzegging van het lidmaatschap schriftelijk gebeuren voor 1 september. U kunt hiervoor contact opnemen met de agrarische dienst.

Jan Willem van Roessel

COSUN STEUNT BRANCHE-ORGANISATIE AKKERBOUW

Sinds eind februari 2015 is de erkenning van Brancheorganisatie Akkerbouw een feit. Cosun steunt de nieuwe organisatie en maakt er deel van uit.

Na het wegvallen van de productschappen bleek er binnen de verschillende akkerbouwsegmenten behoefte te bestaan aan een organisatie die de productieketens in de akkerbouw met elkaar verbindt. BO Akkerbouw zorgt voor die verbinding”, vertelt directeur Matthé Elema van de BO. “De brancheorganisatie werkt voor de akkerbouw van morgen. We bieden de ketenpartijen een platform, organiseren en coördineren gezamenlijke activiteiten, zoals onderzoek en innovatie en treden zo nodig op als belangenbehartiger van de totale sector”, stelt hij.

Keteninitiatief

BO Akkerbouw is een initiatief van boeren en andere ketenpartijen. Elema: “Dat is eigenlijk best bijzonder, ketenpartijen die samen een brancheorganisatie oprichten. De oprichting is mede tot stand gekomen dankzij het besef dat de Nederlandse akkerbouw meer bereikt met samenwerking. Om doelen te bereiken die individuele ondernemers niet of minder goed kunnen bereiken.”

BO-voorzitter Bram Bierens vult aan: “De activiteiten van de BO Akkerbouw leveren beleid en kennis op die duurzame bedrijfsontwikkeling mogelijk maken. Het gaat bijvoorbeeld om oplossingen voor collectieve vraagstukken op het gebied van bodem, gewas, energie, kringlopen, management, economie en data. Die vraagstukken zijn verwerkt in de onderzoeksvisie die BO Akkerbouw heeft gemaakt. Door samen

dit zogenoemd precompetitief onderzoek te financieren kan de Nederlandse akkerbouw zijn sterke positie behouden en uitbouwen.”

BO Akkerbouw maakt het daarnaast mogelijk activiteiten te organiseren die beter kunnen worden beheerd op sectorniveau dan op het niveau van een individuele brancheorganisatie of een individueel bedrijf. Het gaat dan bijvoorbeeld om akkerbouwbrede activiteiten om een effectief middelenpakket voor grote en kleine teelten te borgen en om het beheer van het voedsel- en voedselveiligheidscertificaat akkerbouw. “Ook willen we met samenleving en politiek communiceren en bijdragen aan een positief imago van het ondernemerschap en werken in de akkerbouw. Kortom, BO Akkerbouw houdt zich bezig met alle activiteiten in het belang van de akkerbouw als geheel, waarbij de sector zelf aan het roer staat”, aldus Bierens.

Deelname Cosun

“Cosun heeft meerdere goede redenen om deel te nemen aan BO Akkerbouw”, licht Dirk de Lugt de deelname toe. “Als akkerbouwsector is het van belang een gezamenlijk platform te hebben waar we elkaar kunnen ontmoeten, kennis en ervaring kunnen uitwisselen en zaken kunnen coördineren, bijvoorbeeld op het gebied van certificering. Daarnaast is het voor ons van belang dat er veel initiatieven worden ontwikkeld op het gebied van onderzoek en innovatie. Wij vinden het bijvoorbeeld

belangrijk dat de expertise op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen in stand blijft. Met een overkoepelend orgaan als BO Akkerbouw stel je dat veilig”, zegt hij. Ook wijst hij op de snelle ontwikkelingen in de akkerbouw, zoals precisielandbouw. “Die bieden ondernemers ontzettend veel kansen. Met de kennis die de brancheorganisatie te bieden heeft, kan ze echt van toegevoegde waarde zijn op het boeren-erf. Ze moet op het gebied van onderzoek en innovatie een voortrekkersrol vervullen. Een verbindendverklaring is hierbij cruciaal. Wij hopen dat de BO voor de boer uitgroeit tot een partner. Ik heb het dan over zaken als gewasbescherming, bodem, water en data-uitwisseling.”

Breed draagvlak

De brancheorganisatie heeft in korte tijd een breed draagvlak weten te creëren. Bijna alle belangrijke stakeholders zijn lid. Matthé Elema: “We werken nog aan het verkrijgen van een verbindendverklaring door het ministerie van Economische Zaken. De verbindendverklaring zorgt ervoor dat alle belanghebbende ondernemers meebetalen en er geen ‘free riders’ zijn. Zo leggen we een stevige basis om de komende jaren gezamenlijk te blijven investeren in een keten- en gewasoverstijgend onderzoek- en innovatieprogramma. En kunnen we samen als ketens aanpakken wat we individueel niet kunnen.”

Voor overige deelnemende organisaties zie: www.bo-akkerbouw.nl

SCHIETERS TOEKOMSTIG ONKRUIDPROBLEEM

Schieters verschijnen op het bietenperceel als er onkruidbieten staan, maar komen ook voor in de gezaaide bieten. Het is belangrijk ze tijdig te verwijderen. Rijp zaad kan in volgteelten namelijk een lastig onkruidprobleem opleveren.

Controleer elke drie weken op schieters en verwijder ze onmiddellijk. Daarmee voorkomt u dat ze later voor een groot onkruidprobleem zorgen.

Het is normaal dat een klein deel van de gezaaide bietenplanten gaat schieten. Hoeveel er ontstaan, hangt af van het aantal dagen met lage temperatuur tijdens de beginontwikkeling en van de omstandigheden op het perceel. Ook ras (dubbelresistente rassen zijn vaak iets gevoeliger voor schieten) en zaad spelen een rol. Dit voorjaar was het aantal dagen met een lage temperatuur niet erg hoog, zelfs bij de vroeg gezaaide percelen. Onkruidbieten schieten vrijwel

altijd en vaak eerder. Ze ontstaan doordat eerder zaad is geproduceerd op niet verwijderde schieters. Tijdige bestrijding is belangrijk, zie hiervoor de teelthandeling op www.irs.nl.

Regelmatig verwijderen werkt het best

Zodra de bieten schieters vormen, kunt u beginnen met ze te verwijderen. Doe dit door de biet uit de grond te trekken en de stengel te knakken. Ook kunt u de stengel net boven de biet afknippen,

maar dan kunnen wel weer nieuwe stengels ontstaan. Door dit elke drie weken te doen, voorkomt u dat schieters uitgroeien en zaad gaan vormen. Ga hiermee door tot half september. Het beste is om de bloeistengels van het veld te dragen. Als het er niet teveel zijn, kunt u ze ook bovenop het gewas leggen om te voorkomen dat ze weer aanslaan. Beginnen de zaden op de schieters te rijpen (de gele kleur van de onderste bloeiwijze is verdwenen) dan moet u ze uit het gewas dragen. Anders loopt u het risico dat het zaad alsnog afrijpt en uitvalt.

Grote aantallen

Komen er zeer grote aantallen voor op het perceel, dan kunt u overwegen om ze chemisch (aansrijven met glyfosaat) of machinaal (maaïen) te verwijderen. Gebruik van glyfosaat vanaf eind augustus raden wij af, vanwege het risico op rotte bieten bij de oogst. Nadeel van maaïen is dat het onderste deel van de stengel blijft staan en zaad kan vormen.

Noud van Swaaij

Rubriek onder verantwoordelijkheid van:

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom

Tel.: +31 (0) 164 274 400
Fax.: +31 (0) 164 250 962

irs@irs.nl
www.irs.nl

Eindredactie: Jurgen Maassen

WERKING BLADSCHIMMEL- WAARSCHUWINGSDIENST

Ook dit seizoen is de bladschimmelwaarschuwingdienst weer actief. Deze waarschuwingdienst van IRS, agrarische dienst van Suiker Unie, gewasbeschermingsmiddelenhandel en adviesorganisaties geeft een waarschuwing zodra bladschimmels in een bepaalde regio in suikerbieten zijn gevonden. Het betreft een waarschuwing om de percelen te gaan controleren of er een bestrijding nodig is. De eerste bladschimmelvlekjes op uw eigen perceel zijn de aanleiding voor een bespuiting met fungiciden.

De bladschimmelwaarschuwingdienst geeft een waarschuwing wanneer op twee percelen in een bepaalde regio bladschimmels zijn gevonden. Deze vondsten worden geverifieerd door IRS-Diagnostiek. Daarna gaat een waarschuwing uit voor het betreffende gebied. De telers krijgen dan een sms met de waarschuwing dat in hun regio bladschimmels in suikerbieten zijn gevonden. Dit is een waarschuwing en oproep om de percelen te controleren. In veel gevallen is het te vroeg om direct na het ontvangen van de sms op de spuit te stappen. Pas als er bij een gewascontrole een aantasting wordt gevonden, is het advies om een bestrijding uit te voeren.

Bestrijding bladschimmels

De eerste behandeling tegen bladschimmels moet plaatsvinden bij het verschijnen

van de eerste aantasting (de eerste gevonden vlekjes op het perceel) door cercospora, stemphylium, ramularia, roest of meeldauw. Controleer de bieten daarom regelmatig (wekelijks) vanaf half juni of na een waarschuwing van de bladschimmelwaarschuwingdienst.

Preventief spuiten heeft geen zin, brengt onnodige kosten met zich mee en is zelfs gevaarlijk in verband met resistentievorming. Later spuiten dan de eerste aantasting leidt al snel tot onvoldoende beheersing en daardoor tot schade. Ook in verband met resistentievorming is te laat spuiten gevaarlijk.

Werking middelen

De toegepaste middelen werken drie tot vier weken op geraakt blad. Bladeren of gedeeltes van bladeren die niet geraakt zijn of gevormd worden na een bespuiting zijn onbeschermd. Dit betekent dat wan-

De regio's in de bladschimmelwaarschuwingdienst. Dit kaartje wordt na elke waarschuwing bijgewerkt op www.irs.nl/bladschimmel. Wanneer er een bladschimmelwaarschuwing voor een gebied is uitgegaan wordt deze regio rood gemarkeerd. Klikken op de regio geeft een tekstballon met meer informatie.

Aantasting door bladschimmels kost opbrengst in alle rassen. Voer bij de eerste aantasting op uw perceel een fungicidenbespuiting uit om geen opbrengst verloren te laten gaan.

neer er veel nieuw loof wordt gevormd er na een bespuiting sneller (na 1 à 2 weken) opnieuw moet worden gecontroleerd op uitbreiding of nieuwe aantasting door bladschimmels. Dit geldt vooral na bespuitingen vóór de maximale hoeveelheid loof van de bieten is gevormd (loof maximum eerste helft augustus).

Meer informatie over bladschimmels, middelen en de actuele waarschuwingen van de bladschimmelwaarschuwingdienst vindt u op www.irs.nl/bladschimmel.

Bram Hanse

GROTE BEDREIGING VOOR RENDEMENT SUIKERBIETENTEELT

Sinds de eerste melding van rhizomaniesymptomen in rassen met één resistentiegen (Rz1) in 2004 neemt het aantal besmette percelen gestaag toe. In bijna alle regio's zijn er besmette percelen gevonden. Voor de beheersing van de varianten die de rhizomanieresistentie kunnen doorbreken zijn er inmiddels ook een aantal rassen beschikbaar gekomen met twee resistentiegenen (Rz1 + Rz2). Dit zijn de rassen Anneliesa KWS, Sandra KWS, Florena KWS en Lieselotta KWS.

Een individuele blinker is snel te herkennen, moeilijker wordt het als er veel bij elkaar staan in plekken of stroken.

De symptomen in de rassen met één resistentiegen worden veroorzaakt door een variant van het rhizomanie-virus die we aanduiden met AYPR. Deze variant kan de resistentie van het Rz1-gen doorbreken. Ook zijn er andere varianten gevonden, zoals TYPR, die ook de resistentie van het Rz1-gen kunnen doorbreken. Inmiddels zijn in bijna alle regio's besmette percelen gevonden. De meeste besmette percelen komen voor in Flevoland en het zuidwesten. De verwachting is dat de verspreiding langzaam maar zeker door zal gaan, ook in andere regio's. Tijdig herkennen van de symptomen en

op een besmetting inspelen met de ras-senkeuze is dus nodig om het rendement voor de toekomstige suikerbietenteelten op deze percelen te waarborgen.

Achtergrond resistentiedoorbraak

De resistentie doorbrekende varianten van het rhizomanievirus zijn vermoedelijk ontstaan door selectie. Het Rz1-gen onderdrukt de symptomen en de verspreiding van het virus in de plant, maar voorkomt niet dat een klein deel van de rhizomanie-virusdeeltjes zich kan vermeerderen. Hierdoor krijgen de virusdeeltjes (varianten) die zich het beste kunnen vermeerderen

in de aanwezigheid van dit resistentiegen, meer kansen. Na verloop van een aantal teelten op percelen met een rhizomaniebesmetting zal de populatie van het virus gaan opschuiven naar een steeds groter aandeel van de variant die zich kan vermeerderen ondanks de aanwezigheid van het Rz1-gen.

Bij het uitspitten van een blinker (biet met rhizomaniesymptomen) is er vaak een insnoering op de wortel zichtbaar. Deze kan ook laag op de wortel zitten. Onder de insnoering is een wortelbaard zichtbaar van fijne zijwortels.

Bij het doorsnijden zijn de bruinverkleurde vaatbundels te zien. Dit wordt steeds beter zichtbaar naarmate het seizoen vordert.

Gevolgen voor rendement

Doordat de werking van het Rz1-gen doorbroken is, worden de kenmerkende rhizomaniesymptomen weer zichtbaar. De bladsteel is iets verlengd en het blad lichtgroen tot geel van kleur (figuur 1). De wortel laat soms een insnoering zien met daaronder een baard van ontelbaar veel kleine zijwortels (figuur 2). Deze insnoering kan ook heel laag op de wortel zitten, zodat hij minder goed opvalt. De penwortel lijkt dan heel normaal en gezond. Bij het doorsnijden (vanaf begin september) is te zien dat de vaatbundels niet wit, maar geligbruin tot donkerbruin van kleur zijn (figuur 3).

Ook het negatieve effect van rhizomanie op suikergehalte en kwaliteit wordt weer zichtbaar. Het suikergehalte op percelen met een resistentiedoorbrekende variant van het rhizomanievirus is aanmerkelijk lager dan op andere percelen. In de meeste gevallen nog net onder de 16% (perceelsgemiddelde), soms helaas lager tot 14%. Dit heeft grote gevolgen voor het rendement van de bietenteelt, omdat dit leidt tot een lagere bietenprijs.

Beheersing

De afgelopen jaren voerde het IRS proeven uit op percelen met een verschillende mate van besmetting met een resistentiedoorbrekende variant van het rhizo-

manievirus. Uit dit onderzoek bleek dat zodra een resistentiedoorbrekende variant op een perceel kan worden aangetoond (hele lage besmetting) de rassen met aanvullende resistentie (Anneliesa KWS, Sandra KWS, Florena KWS en Lieselotta KWS) ingezet kunnen worden. Ze halen dan een gelijke opbrengst als rassen die onder niet-besmette omstandigheden 5% hogere financiële opbrengst hebben. Een hele lage besmetting is wanneer er een enkel klein plekje met blinkers in de voorgaande bietenteelt waarneembaar was. Bij een zwaardere tot een heel zware

besmetting is de financiële opbrengst van rassen met aanvullende resistentie (Rz1 + Rz2) tot 30% hoger in vergelijking met de Rz1-resistente rassen (rhizomanie doet in die gevallen dus tot 30% schade wanneer er niet gekozen is voor aanvullende resistentie). Dit betekent, dat zodra een resistentiedoorbrekende variant op het perceel voorkomt, er beter een ras met aanvullende resistentie gezaaid kan worden. Neem geen risico op een onaangename verrassing door het rhizomanievirus.

Bram Hanse

KOM 2 JULI NAAR VREDEPEEL!

IRS en Wageningen UR (Praktijkonderzoek Plant & Omgeving) houden op 2 juli 2015 op PPO-locatie Vredepeel een Praktijkdag Suikerbieten en Cichorei en bieden een uitvoerig programma aan. Er is een doorlopende bedrijvenmarkt vanaf 8:30 uur en via een geleide rondgang (die starten om 9:20 en 13:50 uur), kan kennis genomen worden van diverse actuele thema's.

Kom ook naar de
Praktijkdag
Suikerbieten & Cichorei

2 juli 2015
PPO locatie Vredepeel
organisatie: IRS en PPO

Meer over het programma, hoofdsponsors, bedrijven op de bedrijvenmarkt kunt u vinden op: www.wageningenur.nl/suikerbietencichorei2015.

KORT NIEUWS

'GOUD' VOOR UNITIP

Steeds meer klanten van Suiker Unie stellen eisen aan de wijze waarop grondstoffen geproduceerd zijn. Om dit te toetsen hebben een aantal grote multinationals het Sustainable Agricultural Initiative (SAI) opgericht. De organisatie beoordeelt aan de hand van een lange lijst criteria of gewassen duurzaam zijn geteeld. SAI heeft aan telers van Cosun die meedoen aan Unitip, de hoogste status toegekend: 'Goud'. Suiker Unie is de eerste sui-

kerleverancier die dit niveau heeft bereikt. Daarmee zijn we met onze duurzame aanpak koploper.

Brons

Voor de Cosun-telers als geheel is de beoordeling 'Brons'. Dit niveau wordt bereikt, omdat in de Nederlandse wetgeving al veel is geregeld; er in het bietencontract afspraken zijn gemaakt over de teelt en alle telers zijn gecertificeerd voor voedselveiligheid.

KONINKLIJKE ONDERSCHIEDINGEN

Op 24 april zijn oud-voorzitter Jos van Campen en de huidige vicevoorzitter van Cosun, Gerard van Tilburg, Koninklijk onderscheiden als blijk van waardering voor hun maatschappelijke inzet. Jos van Campen werd benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau, Gerard van

Tilburg tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. De coöperatie feliciteert beide heren met hun onderscheiding. Omdat beiden in de Noordoostpolder wonen, kregen ze de bijbehorende versierselen opgespeld door burgemeester Aucke van der Werff van die gemeente.

VRAAG EN ANTWOORD

HOE HOU IK BLADVLEKKENZIEKTEN ONDER CONTROLE?

Nu het gewas is gesloten, is het tijd voor een regelmatige controle op bladaantasting. Bij constatering van de eerste vlekjes, veroorzaakt door schimmels, is het zaak het juiste middel te kiezen en te spuiten. Omdat de bieten nieuw blad vormen, is het van belang het gewas na twee weken opnieuw te controleren op vlekjes en zo nodig weer een bespuiting uit te voeren. Houd ook de waarschuwingdienst in de gaten en kijk op www.irs.nl/ bladschimmel.